

Ve Vratislavi, 23. srpna 2021

Dr hab. Tomasz Płonka, prof. UWr

Instytut Archeologii UWr

ul. Szewska 48

50-362 Wrocław

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

nám. Jana Palacha 2

116 38 Praha 1

Posudek na habilitační práci Dr. Petra Šída

V roce 2020 předložil Dr. Petra Šída na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze habilitační práci s názvem *Člověk a přírodní zdroje v době kamenné*. Disertační práce má celkem 382 stran, z toho pět stran tvoří titulní list, obsah, abstrakt atd., 59 stran je vlastní text autora k tématu vyjádřenému v názvu a zbylých 318 stran tvoří články, které doktor Šída předložil k posouzení v habilitačním řízení. Kromě disertační práce předložil habilitant doklad o svém autorském podílu na kolektivních dílech.

Dr. Petr Šída se ve své disertační práci zabývá fascinujícím tématem přírodních surovin využívaných člověkem v době kamenné se zaměřením na kamenné suroviny a zdroje z rostlinného prostředí. Přestože autor vysvětluje toto zúžení práce pouze na dva typy zdrojů, je třeba poznamenat, že název není zcela adekvátní obsahu práce – naznačuje, že se jedná o celé spektrum různých surovin, které prostředí nabízí.

Kromě úvodu obsahuje práce tři kapitoly a závěr. V úvodu habilitant představuje výzkumný problém, stručně charakterizuje strukturu práce, připojuje poděkování a věnuje několik vět historii výzkumu využívání přírodních zdrojů v Čechách a na Moravě. Tento poslední bod by měl být probrán podrobněji, nejlépe formou delšího odstavce nebo samostatné kapitoly. To by umožnilo představit autorovy výzkumy a publikace v logické návaznosti na úsilí mnoha generací badatelů v oblasti využívání přírodních zdrojů.

V první kapitole Dr. Petr Šída analyzuje význam kamenných surovin jako zdroje poznatků o chování člověka v době kamenné. Na začátku, kromě úvodu do problematiky těžby kamenných surovin, autor představuje teoretická východiska svého výzkumu této problematiky, včetně definice pojmu „těžební oblasti“. Dále autor stručně charakterizuje kamenné suroviny používané v Čechách a následně diachronně analyzuje jejich použití v paleolitu a mezolitu. Dále habilitant pojednává o využití kamenných surovin v neolitu a uvádí další výčet kamenných surovin. Kapitulu uzavírá shrnutí, seznam literatury a citace vlastních prací (většinou kolektivních publikací) k tématu, jemuž se kapitola věnuje. Text kapitoly je formálně správný a obsahově hodnotný. Autorovi se podařilo velmi účinně charakterizovat výzkum problematiky těžby a distribuce kamenných surovin a dosažené výsledky. Na tomto místě lze vznést drobnou námitku týkající se příliš „technického“ přístupu autora k problematice exploatace kamenných surovin. V úvodní části kapitoly chybí odkazy k širšímu významu využití kamene ve světě sociálních vztahů, rituálů a světonázoru, které jsou koneckonců důležitou součástí lidského chování, což je problematika nastolená například v pracích A. Leroi-Gourhana.

Ve druhé kapitole se autor zabývá specifiky těžby a využití metabazitu z Jizerských hor. Po úvodu autor charakterizuje tuto surovinu z geologického a mineralogického hlediska. V archeologické části kapitoly habilitant představuje historii výzkumu, nálezy, chronologii těžby metabazitu, časové a prostorové aspekty jeho rozšíření a charakteristiku výroby artefaktů z této suroviny. Na konci kapitoly je shrnutí, seznam literatury a seznam vlastních prací k tématu, kterému se kapitola věnuje. Struktura kapitoly je správná. Předložený výzkum je třeba hodnotit velmi vysoko. Jedná se o problematiku, která dalece přesahuje místní rámec a má velký význam pro evropskou archeologii. Mechanismy šíření metabazitů zachycené během výzkumu jsou významným příspěvkem k teorii studia těžby a distribuce kamenných surovin.

Ve třetí kapitole se autor zabývá vztahem člověka a rostlinného prostředí ve starším holocénu. Po úvodu Dr. Petr Šída charakterizuje chronologii staršího holocénu a změny prostředí, které v něm probíhaly. Autor se dále zabývá zdroji pro studium rostlinného prostředí a významem rostlinné potravy ve starším holocénu. Nejzajímavější částí této kapitoly je část věnovaná vztahu pozdně mezolitických lovců a sběračů k rostlinnému prostředí a vlivu tohoto vztahu na rozšíření neolitického hospodářství. Kapitulu uzavírá shrnutí, seznam literatury a seznam vlastních prací autora k tématu, kterému se kapitola věnuje. Struktura kapitoly i její obsah by měly být hodnoceny velmi vysoko.

Výzkum změn životního prostředí v pozdním mezolitu významně přispívá k našim znalostem o posledních lovecko-sběračských komunitách a šíření neolitické ekonomiky.

Práci jako celek hodnotím velmi vysoko. Přestože jednotlivé kapitoly jsou v podstatě samostatné celky, všechny zdůrazňují různé aspekty využívání přírodních zdrojů. Autorovo bádání na toto téma, podané přehledným a uceleným způsobem, je významným přínosem pro evropskou i světovou archeologii.

Závěrečnou část habilitační práce, která mi byla předložena k posouzení, tvoří kopie vědeckých článků doktora Petra Šídy. Většina z nich jsou kolektivní díla. Na rozdíl od mnoha mých ctěných kolegů to považuji za výhodu – moderní archeologie se dělá v multidisciplinárních výzkumných týmech, což je jednou ze záruk kvalitního výzkumu. Mezi pracemi předloženými k hodnocení stojí za zmínku značný počet publikací v mezinárodně renomovaných časopisech a v známých a mezinárodně uznávaných českých časopisech (AR, PA). Díky tomu mohou být významné badatelské výsledky Dr. Petra Šídy, týkající se zejména výzkumu kamenných surovin doby kamenné v Česku (včetně prací o těžbě a rozšíření metabazitu z Jizerských hor), vztahů člověka a rostlinného prostředí, čteny, komentovány a citovány mezinárodní archeologickou komunitou. Není pochyb o tom, že výsledky výzkumu a koncepce prezentované ve vědecké práci habilitanta ovlivní různé výzkumné aktivity v oblasti pravěkého využívání prostředí, které provádějí odborníci v různých oblastech světa.

Shrnu-li hodnocení práce Dr. Petra Šídy, docházím k závěru, že si zaslouží vysoké ocenění pro svou vysokou obsahovou hodnotu a komplexnost. Žádám proto, aby byl Dr. Petr Šída připuštěn k dalším etapám habilitačního řízení – *doporučuji habilitační práci k dalšímu řízení.*